

PAGSISISING ALIPIN

ARAW ng mga Patáy...

Ang libingan, bagamán pinalliwang ng libu-libong dagitab at pinarangya ng mga palamuting bulaklak na ang ibá'y sariwa at ang ibá'y yari sa nagkináng-kináng na bubog, ang bayan ng mga namamayapang kaluluwa ay kinasisinagan din ng panglaw, kapanlawang lalong sumisidhi kung namamahay sa mga pusong sariwa pa ang pangungulila. Tilá maging ang hihip ng hangin sa pook na ito ay nagpapahiwatig ng lagim at nagdudulot ng lumbay.

Nguni't sa tanging araw na ito ng mga banal, ang mga tao'y hugos na sa pagyayao't dito sa lahat ng panig ng mapanlaw na pook. Ang mayayaman ay lulan ng kanilang magagarang sasakyan, may mga dalang mamahaling korona. Ang kanilang mga mausoleo ay nagbubunyag ng hindi na mapapawing pagmamalaki ng mga nakatataas maging sa huling himlayan. Ang maliliwanag na dagitab na hanggang sa pagharap sa Dakilang Bathala'y nais magpakilalang sila'y nasa ibabaw ay walang sawang tumatanod sa mga nakahimlay sa loob ng makapal nilang higaan. Samantalang ang mga dukha, na walang maiaabot sa karangyaan, ay nagkakasiya na lamang sa pagdadala ng mga ilang kandila upang ipailaw sa mga lalong dukhang libingan ng kanilang mga minamahal. Ang walang tilang pagluha ng mga tanod na ito sa apat na sulok ng kaawa-awang namamayapa ay lalo pang nagpapaantak sa kirot ng puso ng mga ulilang naiwan subali't siyang higit na karapat-dapat upang mapanariwang lagi na sa kanilang dibdib ang alaala ng yumao.

Sa pook na ito, samantalang ang mga kabataan ay walang sawa sa paglilibot na kasama na ang pagmamasid at paghahalintulad sa mga libing na kanilang minamalas sa nadaraan, na kung alin ang maganda at pinaggugulan ng limpak-limpak, ay isang babae namang nakapamindong ng itim na sutla ang humangos na dumating at sandaling nagmalas-malas sa paligid. Isa-isang sinasala ng paningin ang mga maralitang kurus na doo'y nangakatayong tila mga palándaan. Nakita niyang ang ibang kurus na malalaki ay bagong pinta. Tuwid na tuwid ang pagkakatayo sa ulunan ng namamayapang kaluluwang nakahimlay sa ibaba, habang ang iba naman ay kupas na ang pintura at nangakagiray pang tila nagbabadyang sila'y pangwang pagod at hindi na tatagal sa

**Si Marina Ay Lumaki Sa Gitna Ng Kahirapan
Nguni't Nang Makatikim Ng Karangyaan Sa
Lunsod Ay Tinalikdan Ang Nayong Sinilangan**

Kuwento ni

AUREA J. SANTIAGO

Isang babae ang dumating na nakapamindong ng itim na sutla at sinasala ng paningin ang mga nagtayong kurus.

pagtatanod. Ang babaing dumating na nakapamindong, kung may magsusuring paningin sa kanyang anyo ay walang salang manggigilalas.

Ang gulang niya'y nasa katanghaliang-tapat. Magandang-maganda ang mukhang tila sadyang itinatago sa mapanuring lipunan ng mga tao sa pook na iyon. Ang kaputian ng kanyang mga bisig ay tinatabingan ng bupandang itim na halos ay nakabalot sa mga iyon, subali't ang hangin ay maliksi at maminsan-minsan ding ibinubunyag sa nagmamalas ang ilalim na kalamnan ng bisig mula sa siko kung pinasasalipadpad ang bupanda. Makikinis nga at mapuputi ang mga bisig na iyon at mahihinuhang ang ganoon magandang mga kamay ay hindi pa-aari kundi rin lamang sa isang magandang mukha. Tunay na ang mukha ng babaing lumilinga at tila may hinahanap ay napa-karilag. Ang kinis at puti ng balat, ang maumbok na noo, malalamang pisngi na may biloy, ang katamtamang tangos ng ilong na bumagay sa gumamelang mga labi, na bumubuo sa isang maliit na bibig, at ang may kaunting tulis na baba, ang lahat ng ito'y nagkaugpung-ugpong upang bumuo ng isang mukhang ang karilagan ay mapapangarap ng isang makata o ng sinumang anak ni Adan.

Sandaling huminto ang naturang babae. Itinuwid ang kanyang may magandang hubog na katawan. Ang maliliit na paang simputi ng bulak ay nakapaloob sa dalawang mumurahing bakya lamang. Nang hindi niya mapagsiya ang mga pangalang nasa kurus sa malayo ay lumapit siya at isa-isang sinapat ang mga titik.

—Baka kaya ako naliligaw, ah! —wika sa sarili.—Nguni't hindi, dito ang himatong sa akin ni Tato at siya'y hindi magsisinungaling.

Isang nakahapay na kurus ang kanyang nilapitan, yao'y nasa pinakaliblib na pook, sa dakong tabi ng tila gubat na mga nagtatayugang damo at talahib. Biglang sumikdo ang kanyang dibdib.

—Ito nga—anya,—ito na nga— at biglang nanlabo ang mga paningin. Ang luhanang kanyang pinakakapigil-pigil ay hindi na nakayang timpiin sa kanyang mga mata. Nagsitalon at naramdaman niyang nabasa ang kanyang pisngi at ang kanyang mga bisig na nakahalukip sa kanyang pagkakatayo. Mga impit na hikbi ang namulas sa kanyang mga labi. Nag-uunahang tumanan sa kan-

yang dibdib ang buntong-hininga at dahan-dahan siyang napaluhod.

—Ding—anya,—Ding, patawarin mo ako.—At napahawak siya sa nakagiray na kurus,—kaawa-awa kong Ding, kung buháy ka lamang sana ngayon! Kung maaari lamang kitang mahagkan, kakalungin ko ang iyong hapong katawan na nagtiis ng madlang hirap dahil sa akin. Ngayon, asawa kong mahal, ay namulat na ang aking mga mata, nabuksan na ang aking nalalabuang pag-iisip at ngayon ay namamalas ko na ang lahat, hindi sa kanilang kabaligtaran kundi sa katotohanang ikaw pala ang pinakadakilang lalaki sa daigdig. Oh, mahabaging Diyos, bakit kaya ngayon ko lamang naalaman ang lahat!

Napahikbi na naman at napabuntong-hininga ang ang khabag-habag. Ang pagsisikip ng kanyang dibdib ay lalong sumidhi nang makita ang malabo nang titik sa kurus, ang araw na ikinatamatay ng tinatawag niyang si Ding.

NAMATAY NANG IKA-APAT NG NG NOBYEMBRE, 1936

—Diyos ko!—ang ulit ng babae, —noon pala siya namatay. Giliw ko—ang tawag pa sa tinatangisan,—noon ka pala sumalangat, habang ako naman, nang araw na iyon ay punung-puno ng galak na kasalamuha ng aking mga kaibigan at tagahanga. Oh, kung nalalaman ko lamang! Anong pagkadakila mo, asawa ko! Hindi mo hinangad na putlin ang aking kaligayahan, maging ang gayon ay tumbasan mo ng pagpapakasakit.

Hilam na hilam na ang mga mata ng babae sa luha.

—Nguni't pumayapa ka, magiting na lalaki ng aking pag-ibig. Kailanman ay hindi ko malilimot ang iyong pangalan. Lagi kang kasama sa aking mga panalangin. Loobin nawa ng Diyos na tayo'y magkasamang agad diyan sa Kanyang Kaharian upang sa harap mo'y ipakilala ko ang taos-pusong pagsisisi!

Napaupo siya sa damo, sa gitna ng nagtataasang kugon at tala-hib. Napayuko at isa-isang dumalaw sa kanyang gunita ang nakaraan:

“Siya, si Marina Tatlonghari, ay mahirap na dalagang anak ng mag-asawang maralita sa isang maliit na nayon. Nagkakilala sila ni Alfredo Buhay, isang mahirap na manunulat, nguni't manunulat na ay makata pa, matamis ang dila, masarap magmahal at mapag-alaala.

“Ang pagkikilala nila'y human-tong sa sumpaang walang magtataksil. Nang sumakalam ng kanyang ama at ina ay walang pagtutol siyang narinig palibhasa'y kilala nila ang kabutihan ng angkan at ang kabaitan ng magi-

ging manugang. Pinag-isang-palad sila ni Ding at nagkaroon din naman ng malaki-laking handaan. Taga-iba't ibang nayon ang mga panauhin, may mga taga-lunsod pa. Kabilang sa taga-Maynila si Don Mariano Clarin, mayamang hari ng sapatos at si ginoong Lucio Barcelona, tagapamahala ng isang himpilan ng radyo at kada-upang-palad din ng mga samahan sa puting-tabing.

“Biglang naakit ang kalooban ng mayamang si Don Mariano.

—“Sayang, Barcelona—ang bulong niya sa kaibigan,—nahuli ako at nahuling malabis.

—“Ano ang ibig mong sabihin?—ang mahinang tanong nito sa katabi.

—“Na, ako'y ngayon lamang umiibig, nguni't huli na, pagka't siya'y nakipag-isang-dibdib. Oo, katoto, mula nang makita ko ang babaing iyan ay hindi na ako napakali. Bakit ba ako'y nakasama-sama pa sa iyo?

—“Huwag kang mabahala. Ang lahat ay may lunas. Kasabihan iyan ng mga doktor, hindi ba? Habang may hiningá raw ay may pag-asa.

—“Nauulol ka ba? Hayan at bagong-kasal pa lamang iyang aking napipili.

—“Nawalan ka na ng tiwala sa aking abilidad—ani Barcelona.

—“O sige nga, tingnan ko ang magagawa mo—parang birong turing ng don, na sa ganang kanya ay hindi naman niya inaasahan

pa.

“Samantala ang mag-asawang pinag-uusapan ay walang kama-lay-malay sa hindi pa man ay may lambat nang nakaumang sa kanilang kaligayahan na nabibingit sa bangin ng kasawiang-palad.

“Mula nga noon ay sinundansundan na ng paningin ni ginoong Barcelona sina Alfredo at Marina, o sa lalong maliwanag ay si Marina lamang. Madalas na maging panauhin nila ang matandang tagapamahala. Kung naroon si Alfredo ay ukol sa mga kuwento, tula at pulitika ang paksa ng kanilang mga usapan. Subali't kung wala roon ang asawa ni Marina ay iba' ang iniuukilkil ni ginoong Barcelona. Ibinabalita niya ang karangyaan ng buhay sa lunsod, ang mainam na panoorin, ang magagarang sasakyan at nagkikisigang mga pananamit na suot ng mga babae. Nakikita niya ang kadahupan sa kabuhayan nina Marina at ang hindi kaangkupan ng dilag nito sa gayong kabuhayan.

—“Tunay, Marina na hindi ka nararapat magtiis sa ganitong dahup na dahop na buhay—ani ginoong Barcelona,—kung maluluwas ka sa Maynila ay hindi mo na marahil nanaising mabalik pa sa malungkot na nayong ito. Makikli ang buhay at samantalahin natin ang ligayat idinudulot ng buhay na iyan.

—“Naisin ko man po ay ano ang

aking magagawa?—ang tanong naman ni Marina na unti-unti nang nadadarang ng mga pangakit ng panauhin,—kami'y mahirap lamang, ang kinikita ni Ding ay napakaliit, paano kayang kami'y makaluluwas sa Maynila?

—“Madali iyon kung papayag ka. Mainam ang tinig mo at umaasa akong maaari kang umawit sa radyong pinamamahalaan ko. Ako ang bahala sa lahat, pumayag ka lamang.

“Kinagabihan nga ay si Marina naman ang umukilkil kay Alfredo tungkol sa pagluwas sa Maynila at pag-awit sa radyo. Muntik nang mabinlaukan si Alfredo sa kanyang paglunok pagka't nang kausapin siya ng asawa ay kasalukuyan silang naghahapunan. Sinasabi na nga ba niya't ang pagparuparoon ni ginoong Barcelona ay may ibig sabihin. Pinasukan siya ng pangamba, nguni't ayaw naman niyang biguin ang magandang si Marina.

—“Kaw ang masusunod—ang matabang na wika ng makata,—kung talagang nais mong makarating sa lunsod ay luluwas tayo.

“Nang makaipon na sila ay lumuwas sila na kasama si ginoong Barcelona. Inilibot sila nito sa buong Maynila halos. Dinala sila sa himpilan ng radyong pinamahalaan at doo'y sinubok si Marina sa pag-awit. Nagkaroon ng magandang kapalaran ang may-

(Nasa pah. 31 ang karugtong)

Naakit ang puso ni Marina ng malalambing na tula ng makata at kuwentistang si Alfredo.

git ay ginagamit na simuno ng sugnáy na pang-uri (adjective clause).

1. Ang aklát na hinirám mo sa akin ay kailangan ko na.
2. Ang batang isinamo ko ay aking anak.
3. Ang panahóng nakaraan na ay di na mulíng bábalík.

Ang mga panghalíp na panahóng ay karaniwang ginagamit na kaganapang pansimuno (subjective complement).

1. Sino ang taong binati mo?
Ang taong binati mo ay sino?
2. Anó ang nais mo?
Ang nais mo anó?
3. Alín ang bíbilhín mo?
Ang bíbilhín mo ay alín?

Mga Pagsasanay

A. Basahin uli ang kuwento. Salungguhitang lahát ang mga

panghalíp na ginagamit na simuno.

B. Salungguhitan ang bawa't panghalíp sa pangungusap. Sabihin kung alín-alín ang mga ginagamit na simuno.

1. Itó ang ibibigáy ko sa iyó.
2. Ang lahát ay tütulong sa atin.
3. Tayo'y gumawa ng paraán.
4. Hindi kitá sinásadya.
5. Kákain ka na ba?
6. Anumán ay pasalamatan mo.
7. Ang amin ay hindi pa niyá ibinibigáy.
8. Silá raw ay mag-áral sa pámantasan.
9. Matütulog na kami.
10. Ang pitó ay di ko pa náki-kita.
11. Si anó ay karáran pa lamang.
12. Iyán ay siyá kong tinawag.—#

PAGSISISING...

(Karugtong ng nasa pah. 21)

bahay ni Alfredo. Mainam ang kanyang pagkakaawit kaya't kinasundo siya agad ng tagapamahala.

"Masama ang loob ni Alfredo. Sa halip na magalak ay hindi't siya'y nakaramdam ng tinik sa puso. Alam niyang ang dilag ng kanyang maybahay ay sumasapanganib ngayong ito'y nasa dibdib na ng Maynila. Di nga ba naman mangyayaring ito'y mawili sa maligayang lunsod at malimot na ang malungkot nilang nayon? Ang gayon niyang paghahaka ay nauwi sa katotohanan nang si Marina'y tumagal na rito at ayaw nang umuwi.

—"Maikli ang buhay at nararapat samantalain—anito sa asawa nang minsang amukiing magbalik sa dating pugad.

"Si Alfredo ay umuwing magisa at si Marina'y naiwang nakatira sa isang magandang silid sa isa sa mga mamahaling otel sa Maynila.

"Kasabihang 'mapanganib ang isang sisiw na malapit sa lawin.' Si Marina nga ay nabalitaan na lamang ni Alfredong nasa kapangyarihan na ni don Mariano na kaibigan ni ginoong Barcelona.

Nabalitaan pa umanong si Marina ay hindi naman nagsisisi pagka't sa piling ng don ay nasusunod niya ang bawa't mahiling: ang karangyaan, ang mga damit na magagara at mga mamahaling hiyas ay nilalaro sa palad ng dilag ng nayon. Walang anu-ano ay nabalita namang ito ay isa nang artista sa puting tabing. Mapanagumpay at kinagigiliwan ng marami. Lalong nawalan ng pag-asa si Alfredong manumbalik pa sa kanyang piling ang minamahal na asawa. Hindi naman niya hinangad pang ito ay pakipagkitaan. Sinarili niya ang hirap ng loob at ang panibughong madalas mamahay sa kanyang puso ay ginagamot niya at iniwaksi sa pamamagitan ng paginom ng alak. Naging katulong ito ng malabis na pag-iisip upang ang kanyang matipunong pangangatawan ay humina at madaling sumuko sa kamatayan.

"Samantala'y lalong nagniningning ang pangalan ni Marina sa pagka-artista at nang araw nga ng ika-apat ng Nobyembre ay ipinagdiwang niya ang kanyang tagumpay sa gitna ng mga kaibigan at tagahanga. Umani siya ng matutunog na palakpak, halos ay nalasing siya sa kamanyang ng papuri, nguni't sa kaibuturan ng

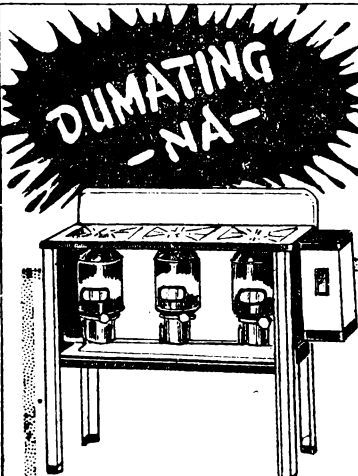
kanyang dibdib ay isang bagay ang sumundot na nagpakirok sa kanyang puso. Isang masaklap na alaala ang gumuhit sa kanyang gunita at napahinto siya sa pagtungga ng tsampan. Napuna siya ng mga kaibigang nagbubunyi. Biglang nanlamlam ang kanyang mukha.

—"Pagpaumanhinan ninyo ako —anya sa mga nagkakatipong ka-

ibigan,—sumumpung lamang ang aking dating sakit sa puso.

"Ilan pang ika-apat ng Nobyembre ang nagdaan. Naghabulan ang mga taon hanggang sa si Marina ay abutin ng takip-silim sa buhay.

"Si don Mariano ay namatay na bigla sa alta prisyon pagkatapos na siya'y alimurahing mabuti pagka't ang don ay naging ma-

PERFECTION •MATIPID•

Lutungang Petroleo-

- ★ TANYAG NA MARKA
- ★ NAKAPAGTATAKANG KATIPIRAN
- ★ MAKABAGO
- ★ MALINIS, WALANG USOK
- ★ AT MARAMI PANG KATANGIAN

Tinanggap namun:

2-BURNER — DE LUXE — SPARE PARTS
3-BURNER — CABINET TYPE — WICKS

LARUAN-LARUAN

DAISY AIR RIFLE:
P15 95 P23 75 P25 50

Red Ryder Carbine 1,000 shots

- ★ MANYIKA
- ★ BISIKLETA
- ★ BOLA
- ★ LOBO
- ★ BARIL-BARILAN
- ★ JEEP
- ★ AEROPLANO
- ★ STROLLER
- ★ PIANO AT 1001 MGA LARUAN PA.

543-545 BAHN
MALAPIT SA BANGKESA

RIZAL SURETY & INSURANCE CO.

FIANZA: ADUANA, KRIMINAL, SIBIL, KONTRAT A, ESKOPETA, REBOLBER AT IBA PA.
SEGURO: BAHAY, KASANGKAPAN AT PANINDA.

**GIBBS BUILDING
671 DASMARIÑAS**

**ROMAN R. SANTOS
Pangulo**

**TELEPONO: 2-68-41
MAYNILA**

gagalitin nang malugi sa kala-kal. Isa mang kusing ay hindi iniwanan ang babaing hindi naman natatali sa kanya.

"Si Marina ay inabot naman ng panlalaming sa puting-tabing. Ang kanyang dating mga taga-hanga ay naging matamlay na sa kaniyang pagpalapak. Hindi na nila gaanong naiibigan ang mga kilos ng dati'y kinagigiliwang artista. Unti-unti nang pumutla ang hinaharap ni Marina hanggang sa siya ay tuluyan nang mamatayan ng pag-asa.

"Isang panauhin ang dumating sa kanyang maliit na tinutuluyan. Si Tato, na kakilala niyang taganayon, ay napasulpot sa lunsod at nang abutin ng gabi ay siya ang naisipang pakituluhan. Ang pangigilalas at pananabik na nasinag ni Tato sa kanyang maganda pa ring mukha ay nag-udyok upang ibalita ang kinasapitan ni Alfredo.

"Isang damdaming hindi mailalarawan ang nadama ni Marina sa kaibuturan ng kanyang dibdib.

"Saan siya nakalibing, Tato, para mo nang awa ay sabihin mo sa akin.

"Dito sa Maynila siya namatay—ani Tato.—Nang malubha na ay napatid dito. Pagka't ibig daw niyang sa lupang kinaroroonan mo malagak ang kanyang bangkay. Namatay siyang mahirap na mahirap at isang maliit na kurus lamang ang nailagay kong tanda."

Inihimaton sa kanya ni Tato ang pinaglibingan. Niyari sa isip ng babae na paghanapin ang libing ng asawa pagsapit ng araw ng mga banal.

At si Marina nga, na nahubdan ng karangyaan, ay nakadama ng pagsisising alipin sa harap ng libingan ni Ding.

WAKAS

ISANG LIHIM...

(Karugtong ng nasa pah. 15)

—Hindi Fred, hindi ako nagsasawa sa iyo—ang inabutang narinig ni Ipeng na saad ni Itsay sa kausap. Kundi sa paghahanap ko sa sulat noon ay umabot sana sa iyo ang iyong ipingbilin—ang dugtong pa ni Itsay na parang humihingi ng paumanhin.

—Aba...—ang walang anuano'y nabigkas ng kausap ni Itsay, pagkatapos ng sandaling di-pag-iimikan. —Hindi pa nga pala ako...

—Mga iaksil!—ang di-napigil na sigaw ni Ipeng buhat sa silong, na sa kagitlahana'y di naipa uloy ang sasabihin ng panauhing nagsasalita.

Kasabay ng gayong sigaw ay mabilis na lumabas si Ipeng sa kanyang panunubok. Palundag na tumuloy ng itaas. Hawak sa kamay na kanan ang kanyang balisong at poot na humarap sa dalawang kapuwa putlang napatigagal.

Mga anyo at mata ang noo'y nagsipag-usap lamang. Kahila-hilakbot!

Si Fred at si Itsay, sa harap ng gayong kapanganiba'y nagsipag-angkang mangusap, nguni't kapuwa naunahan ng sindak na parang sumasakal sa kanilang lalamunan. Parang nasikangan ang kanilang libing ng mga nag-aalab na mata at nagsasaga-sagang mukha ng kanilang kaharap.

—Hala, babae—ang mahina nguni't nakasisindak na basag ni Ipeng sa sandaling ka-ahimikang namagitan sa kanilang tatlo,—mangusap ka, bago ko utasing mauna ang iyong buhay!—ang may panunurot na atas ni Ipeng.

Si Itsay, sa malaking takot, ay nakapag-angkang tumalon sa kalapit na bintana, nguni't maliksi siyang nasunggaban sa kanang bisig ng naghihimig na kaliwang kamay ni Ipeng, at matapos siyang pakabig na malharap ay inundayan sa dibdib ng isang maring saksak ng balisong na mahigpit na kimis ng kanang kamay ng kanyang nanggagalit na

asawa, upang utasin. Subali't ang ipamamatay na kamay ni Ipeng ay maliksing napigil ng isang malakas na gulamot.

—Ta ay...—ang narinig ni Ipeng na tawag sa kanya ng may-ari ng kamay na pumigil sa kanyang pagiging kriminal.

Si Ipeng ay napalingon sa tumawag. Sandaling naiiwan.

—Tatay...—ulit ng tumawag sa kanya at umawat.

Sandali silang nagkatiitigan.

—Huwag, Tatay! Magpakahinahon kayo!—ang muling ulit ng katiitigan ni Ipeng.

Si Ipeng ay nagugulumihan sa mga paulit-ulit na "Ta ay" na binibigkas na pasamo ng kanyang kausap. Binitiwang dahan-dahan ang nangangaykay na asawa. Banayad na ibinaba ang kamay niyang may hawak na patalim, at tuwirang hinarap ang tumawag sa kanya ng Tatay na dili iba't si Fred, ang pinanibughuan niyang panauhin ni Itsay, na noo'y taas-noong humarap na nakipagti-igan sa kanya, buo na ang loob, at handang mananggol sa mangyayari.

Sa balintataw ng mga mata ni Ipeng ay dahan-dahang iginuguhit ng mukha ni Fred ang isang larawan na nang mabuo na'y nagpangayupapa sa nag-alimpuyong damdamin ni Ipeng. Siya'y napayuko't sa muling pagtataas ng mukha'y tinagayan ng tig-isang sulyap na malamlam si Fred at si Itsay na kapuwa saglit na nagkatinginan lamang.

—Itsay...—ang basag na tawag ni Ipeng sa asawa pagkatapos ng masuliraning sandali ng di nila pag-iimikan, —ano ang kahulugan ng la-

hat ng ito?—ang dugtong na tanong. Sa halip na tumugo'y dinukot ni Itsay sa loob ng kanyang nakasuot na damit ang isang nangingitim-ngitim na papel, at matapos na humugot at magpapulas ng isang malalim na buntong-hininga'y marahang iniabot ang papel na yaon sa asawang naghihintay sa kanya ng kasagutan.

Isinuksok muna ni Ipeng sa kanyang baywang ang kimis na sandata bago inabot kay Itsay, at binasa ang papel na yaong ganito ang nakalaman:

"Ipeng:

"Nasa kabilang buhay na ako marahil ngayong tinutunghayan mo ito. Marahil ay maghuhupa na ang iyong kagalitan at maari mo na akong patawarin kung inakala mong ako'y nagkásala sa iyo. Ang ating anak na si Fred, na naging bunga ng ating kapus-palad na pag-iibigan, ay malaki na ngayon at siya'y aking inihabilin sa aking ale at kay Itsay na iyong makakaisang-dibdib, upang kalingain. Mahalin mo siya. Lamán siya ng iyong lamán. Mahalin mo rin si Itsay. Siya ay mabait at tapát kong kaibigan. Sa huli ay isinasamo ko sa iyong pag-ukulan mo lamang ng isang dalangin ang aking káluluwá.

"Paalam,
"LUIA"

—Diyos ko...!—patulop-noong nabigkas ni Ipeng sa malaking panulupaypay matapos mabasa ang

LALABAS SA LUNES, IKA-3 NG NOBYEMBRE, SA ALIWAN ANG PINAKABAGONG NOBELA NI

HILARIA LABOG

(Sumulat ng mga nobelang "Bagong Sinderela", "Ulilang Kalapati", "Kasal Na Walang Pag-ibig" at iba pa.)

Ang

NAGLAHONG LIWANAG

Ito'y kasaysayan ng isang mapangaraping batang babae na lumaki sa ampunan ng mgá ulila sa Welfareville. Sa tángkilik ng isang mapag-ampong kamay ay nagdalaga siya at napatanyag sa mataás na lipunan. Nasumpungán niyang isang malaking daigdig ang humahangá sa kanyang paanan. Nguni't ang anino ng kanyang abang nakaraan ay párang multong kanyang kinatatakutan. Tinakasan niya... linayuan niya! Nguni't iyon ay bahagi pala ng kanyang buhay na hindi niya maitatakwil. Sa wakás ng lahát, ang munting daigdig na iyon na itinakwil niya ay nakilala niyang isá palang pagkaganda-gandang daigdig na maari niyang mapagpáhingalayang muli kung ang palalong lipunan ng mgá tao'y magkaiit na sa kanya ng págtingin. Basahin niyo ang magandang nobelang ito at walang salang kayo'y masisiyahan.

ANG ALIWAN AY NILILIMBAG TUWING LUNES NG

PALIMBAGANG TAGUMPAY

1055 Soler, Maynila

Gusto ko ang langis ng atay ng bakalaw nguni't iinumín ko ito sa Emulsion de Scott

Ang EMULSION DE SCOTT ay mabuting toniko ukol sa mga lumalaking batang babae. Isa itong maasahang tulong sa pagkakaroon ng tagal samantalang nagaaral at sa pagtawid sa panahong mula sa pagkabata hanggang sa pagdadalaga. Malaking tulong din naman ang kaayaayang lasa ng Scott's at ang pagiging apat na ulit na lalong madaling tunawin kay sa pangkaraniwang langis ng atay ng bakalaw.

Bilhin ang tunay na

SCOTT'S
EMULSION

FORMULA:—Cod Liver Oil, 30.033%; Glycine, 18.077%; 1% Solution of Stereocyanine of Lemon Soda, 50.987%; Emulsifier, 1.799%; Flavoring, 1.00%. Approved and Registered by the Board of Health of the United States.